

Арт-обекти от стомана в Украйна

В търсене на нови решения и необичайни материали за създаване на произведения на изкуството, съвременните художници все по-често поглеждат към стоманата.

Те са привлечени от относително ниската ѝ цена за производство на предмети на изкуството, както и от нейните издръжливост, универсалност и визуални характеристики.

Забележителни стоманени скулптури от миналото

Като се замислим, още през XX век скулптурите от стомана бяха нещо наистина изключително. Използването на стомана беше предизвикателство, и само най-смелите художници си позволяваха да използват този материал. Например, известният американски модернист Александър Калдер (Alexander Calder) изненадаваше уважаваната публика с монументалните си скулптури, изработени от оцветени стоманени плочи. И Пабло Пикасо създаде своя световноизвестен шедевър, статуята „Глава на бик“, от метални отпадъци. За първи път кормилото и седалката от счупен метален велосипед се превръщат в скъпоструваща скулптура.

А в Украйна първият арт-обект от стомана изкуство е създаден още през 1895 г. През 1900 г. творбата получава Гран При на Международното промишлено изложение, състояло се в столицата на Франция. Става дума за прочутата „Палма на Мерцалов“, кръстена на създателя ѝ Алексей Мерцалов, работник от „Новоросийското дружество за производство на въглища, желязо и релси“ (което по-късно получава названието Юзовски, а след това Донецки металургичен завод). Като изходен материал авторът използвал парче от релса, произведена в предприятието (сега бихме казали, че арт-обектът е станал част от рекламна кампания за популяризиране на продуктите на металургичния комбинат на чуждите пазари).

При създаването на палмата, с височина над 3 метра, с десет листа и венче отгоре, не са използвани никакви заварки. Майсторите успяват да създадат стоманения шедевър само с помощта на чук и секач.

Оригиналът на Палмата на Мерцалов е пренесен в Минния музей в Санкт- Петербург и въпреки многото

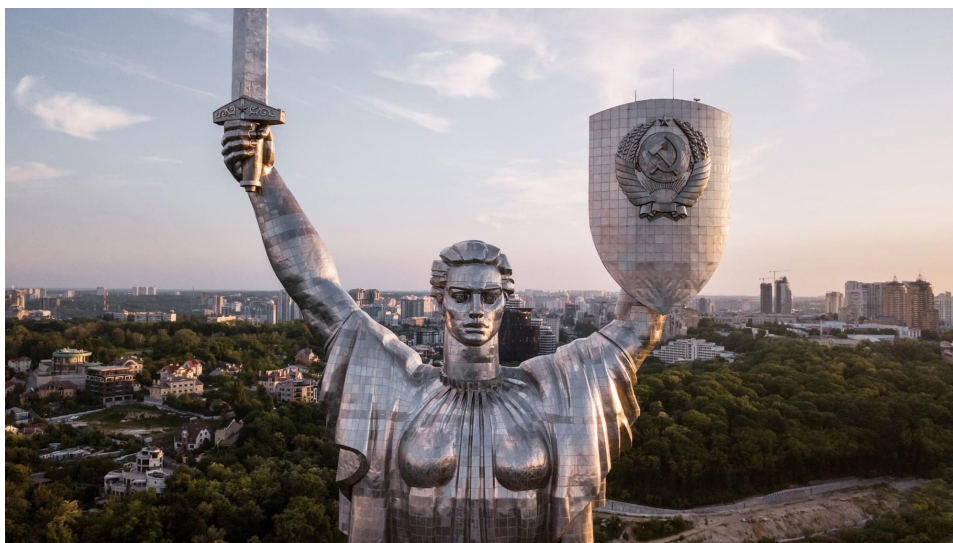

молби, отправени от представителите на Донецка област, така и не се стига до връщането на произведението на изкуството в неговата родина. Въпреки това палмата се превръща в своеобразен символ на индустриалната мощ на региона. Изображението на стоманеното дърво украсява хералдическата символика на Донецка област, официално одобрена през 1999 г. През 2000-те местните активисти разработват културни проекти за инсталиране на копия на

арт-обекта в столиците по света и на планинските върхове. В град Киев има „двойник“ на известната стоманена Палма на Мерцалов.

Друга известна стоманена скулптура е инсталирана на киевските хълмове преди четири десетилетия. Въпреки нееднозначните емоции, които днес пораждат паметниците от съветската епоха, грандиозният монумент „Майка Родина“ на Василий Бородай и днес се счита за един от символите на столицата на Украйна. Между другото, още по времето на съществуването на СССР някои изкуствоведи откриват визуално сходство между стоманената фигура на „Майка Родина“ и мозайката Пресвета Богородица „Оранта“ от катедралата „Св. София“, друга една киевска светиня.

Заводът „Парижка комуна“ се заема със задачата да изпълни художествените идеи на Бородай. Цялостно-заварената фигура на „Майка Родина“ е сглобена от две рамки – основната, с тегло почти 300 тона и спомагателната, тежаща малко над 100 тона. Към онзи момент в световната практика липсва подобен опит за изграждане на скулптури изцяло от метал.

Специалистите на завода по експериментален път определят, че за облицовка на стоманени рамки ще са нужни листови неръждаема стомана с дебелина 1,5 мм. Необходими били 27 такива листа, като общото им тегло било 90 тона. Топенето на стомана се извършва в завода „Днепроспецстал“, а производството на тънколистов неръждаем прокат е поверено на металургичния комбинат „Запорожстал“. За монтирането на паметника е използван заваръчен метод, който бил специално разработен от Института по електрозаваряване „Е.А. Патън“. Дължината на заваръчните шевове, благодарение на които скулптурата „Майка Родина“ добива познатия ни днес вид, е равна на 30 километра.

Съвременни скулптури и инсталации от стомана

Идеята на металурга от Юзовския завод, Алексей Мерцалов, който използва продуктите на родния си завод за създаване на стоманени скулптури, е възприета в Днепър, тогава все още Днепропетровск, през миналото десетилетие. Някои от инсталациите, инсталирани в началото на 2010 г. в Interpipe Steel, също са изработени от стоманени тръби от продуктовата гама на предприятието. Като пример можем да приведем арт-обекта, наречен от неговия автор, датският скулптор Олафур Елиасон, „Твоят тунел във времето“.

Тунелът изглежда като своеобразен конгломерат от 11 арки, разположени под различни ъгли спрямо земната повърхност. Структурата променя формата си по естествен начин, в зависимост от това, къде се намира наблюдателят. Тунелът също има и чисто практическо приложение. Всъщност това е необичайна порта, достатъчно широка, така че да могат спокойно да се разминат два камиона, влизачи и излизачи от и на територията на предприятието.

Желанието да се внесе художествен елемент в производствената среда в Украйна довежда до постепенната поява на все нови и нови скулптурни композиции в градските екосистеми. И въпреки, че киевският художник Алексей Золотарьов е обезпокоен от факта, че в украинските градове има голям недостиг на стойностни скулптури, създадените от него арт-обекти от метал вече украсяват градските пространства на страната ни. Пример за това е скулптурната композиция „Движението на

супрематизма“, изработена от ръждясал метал, бетон и неръждаема стомана. Изобразявайки самото Мироздание чрез прости геометрични форми, художникът привежда в движение неговите тежки метални компоненти, придавайки допълнителна динамика на градския пейзаж наоколо. Арт-обектът е инсталиран в близост до станцията на киевското метро „Шулявка“.

А посетителите на парка в Киевския район „Позняки“ имат възможност да се любоват на необикновения фонтан от неръждаема стомана под формата на четириметрова круша. Обтекаемият, гигантски плод привлича погледа на зрителите със своите гладки метални форми. Водните струи открояват стоманената структура на фонтана и придават на обекта ослепителен блясък. Авторът признава, че експериментира с най-различни материали, които му позволяват да „събере“ обема на бъдещата скулптура. Това са дървото и стоманата, пластмасата и перата. Всички те имат своята специфика – както при създаването на произведение на изкуството, така и след това, при възприемане на арт-обекта от зрителя. Прави впечатление, че засега художникът се вдъхновява от стоманата, защото най-сполучливите и най-известните му произведения са направени именно от този материал.

Киевските улици са украсени и от уличното изкуство на известния украински скулптор Александър Лидаговский. Присъщо за неговото творчество са смелите експерименти с различни материали. За създаването на своите произведения, авторът използва класически бронз, гипс, картон и дори ... боклук! Стоманените арт-обекти обаче заемат специално място в неговото художествено наследство. По правило това са обемни фигури, изработени от листове неръждаема стомана, свободно съединени помежду им, и отличаващи се с характерния си огледален блясък и гладки линии.

Разстоянието между металните плочи намалява излишната обемност и тежест, каквито металът би могъл да придаде на една художествена композиция. Вълни от въздух и светлина пронизват стоманените листове, а различната перспектива напълно може да промени първоначалното впечатление от обекта.

Материалните и обемисти фигури внезапно се разпадат до фини стоманени линии, за да се слеят отново след минута до цялостни женски образи. Авторът знае как от строгия и студен метал да създаде произведения, поражащи топли и романтични емоции у случайните минувачи. Две от произведенията на Лидаговский - „Река Любов“ и „Момичето, премерващо облаци“, са инсталирани във вилното селище Riviera Zolochе в Борисополския район на Киевска област.

Одеският скулптор Кирил Максименко създава скулптури от скрап. Стоманена котка и дакел, морски рак и четяща сова, щъркел, горила, риба, жена-виолончело и пълната и здрава „маман“ в близост до едноименния ресторант украсяват улиците на Одеса и други градове на Украйна и света. Трябва да кажем, че Максименко си сътрудничи с различни предприятия и брандове. Освен ресторантът „Maman“ можем да отбележим и двуметровия стоманен пантоф Belsta, инсталиран в Белгород-Днестровск, където се произвеждат обувки под тази търговска марка. Удивителна е и триметровата метална риба, създадена специално за посетителите на Тузовските лимани. Опашка и тялото на рибата могат да бъдат приведени в движение, както правят това, забавлявайки се, многобройните туристи.

Отделно бихме искали да споменем подаръка на скулптора за жителите на Никозия. Неговият петметров метален бик е инсталиран близо до Близкоизточния университет в столицата на Кипър.

Скулпторът Назар Билик създаде свой собствен метален арт-обект „Кавички“ за художествената резиденция на остров Бирючий. Названието на произведението съдържа непосредствено неговата същност – визуално то представлява голям плосък двоен препинателен знак. На остров Бирючий Билик поставя в кавички част от морския бряг. И познатият пейзаж е придобил допълнително звучене. Вълни, слънце,

горизонт - това ли е пряката реч на Създателя?

Foto <https://m.itec.ua/>

Цитат от

посланието Му към човечеството? Или, може би, намек за
някакъв преносен, ироничен смисъл? А морето е просто атрибут,
чиято същност не е толкова еднозначна? Впоследствие
инсталацията е преместена в италианските Долонити, и там
художникът взе в кавички планинската верига, придавайки нови смисли на заснежените върхове.

Както виждаме, стоманата е идеален материал за монументални композиции, които се превръщат във
„визитна картичка“ на градове и държави. Скулпторите създават подобни произведения на изкуството в
сътрудничество с големи металургични предприятия. Стоманата се използва и за създаване на
относително малки обекти. Те се раждат в художествените работилници, за да украсят след това
градските улици, площи и паркове със своя стоманен блясък и благородни линии.

<https://metinvestholding.com/bg/media/news/stalijne-art-objekti-ukraini>